SADDHARMA

Tijdschrift over boeddhisme

Mei/juni 1985

17/3

In dit nummer:

SADDHARMA - de Goede Leer - is het orgaan van de Stichting Vrienden van het Boeddhisme. Het blad verschijnt viermaal per jaar. Losse nummers: f. 3,--.

Redactie: I. den Boer, Storm van 's-Gravesandeweg 75, 2242 JD Wassenaar.

De Stichting Vrienden van het Boeddhisme is sinds 15 december 1978 de voortzetting van de Stichting Nederlands Boeddhistisch Centrum die werd opgericht op 8 november 1967. De stichting is:

- een ontmoetingsplaats voor alle vrienden van het boeddhisme;
- niet gebonden aan een boeddhistische school of groepering; de verschillende richtingen die het boeddhisme kent, komen in haar publikaties en op haar bijeenkomsten aan het woord;
- geen religieus genootschap in de engere zin van het woord.

De Stichting Vrienden van het Boeddhisme wil diegenen verenigen - welke levensovertuiging of welk geloof zij ook aanhangen - die op enigerlei wijze belangstellen in het boeddhisme of zich daarbij betrokken voelen. Zij zijn als begunstigers van harte welkom.

Begunstigers ontvangen het tijdschrift Saddharma en brochures over onderwerpen die in het kader van het boeddhisme van belang zijn en die onder auspiciën van de stichting worden uitgegeven; zij hebben het recht deel te nemen aan de landelijke lente- en herfstbijeenkomsten.

Tevens wil de stichting, onder meer door het in stand houden van een bibliotheek, fungeren als documentatiecentrum over het boeddhisme ten behoeve van begunstigers en andere belangstellenden.

Secretariaat: W.J. Roscam Abbing, Eperweg 49-18, 8072 DA Nunspeet.

Min. donatie 1985: f. 30,--. (Echtpaar f. 40,--, stud. f. 20,--). Postgiro no. 1520022 t.n.v. penningmeester stichting Vrienden van het Boeddhisme, Nijmegen.

Brochures die nog verkrijgbaar zijn:
Grondbeginselen van het boeddhisme, door Tonny Kurpershoek-Scherft,
Natuurbehoud en mileubeheer: metta en karuna, door Victor Westhoff,
Inzicht en uitzicht, twee opstellen over Zen, door Leo Boer,
Boeddhisme en psychologie, door Rob Janssen,
Oosterse meditatie en westerse psychotherapie, door Ada Herpst.
Prijs (incl. porto) f. 5,-- per exemplaar.

Tevens verkrijgbaar: het insigne 'Wiel van de Leer', met het woord Dharma, verguld.
Prijs (incl. porto) f. 17,50.

Bestellingen gelieve men te richten aan het secretariaat. Vermeldt s.v.p. duidelijk de titel van de gewenste brochure.

Kopij voor het september-nummer van Saddharma gaarne inzenden vóór 1 augustus.

SADDHARMA

Jaargang 17, no. 3 Mei/juni 1985

REDACTIONEEL

DE TAAL VAN ONZE TIJD

Wil het boeddhisme in deze tijd weerklank vinden, dan zal de taal waarin het zich aandient de taal van onze cultuur en van onze tijd moeten zijn. Vertalingen van de oorspronkelijke teksten in het Nederlands en verduidelijking, vooral van de gedachten en ervaringen die zij weergeven, in een voor onze tijd begrijpelijke vorm zijn onmisbaar om het boeddhisme te doen aansluiten bij het Westerse cultuurpatroon, meer in het bijzonder bij het leven in Nederland aan het einde van de twintigste eeuw.

Daarom is het werk dat Tonny Scherft al vijftien jaar verricht om de Pali-geschriften voor ons toegankelijk te maken, van onschatbare waarde. De lezers van Saddharma mogen zich gelukkig prijzen dat zij zo onvermoeibaar voortgaat, haar altijd zeer leesbare vertalingen van de oude boeddhistische teksten in ons tijdschrift te publiceren. In dit nummer biedt zij ons de Tevijja-sutta, de Leerrede van de Drievoudige Kennis. De vorm van hetgeen de Boeddha in deze sutta onderwijst, is exotisch en voor menigeen alleen al daardoor boeiend. De inhoud van zijn leerrede, bijvoorbeeld de vijf hindernissen van de "edele mens", zijn van alle tijden en alle culturen: heftige begeerte, kwaadwilligheid, traagheid-en-verstarring, ongedurigheid-en-zorgelijkheid, twijfel of wankelmoedigheid - wie herkent ze niet als obstakels op de weg naar de "vrede die alle begrip te boven gaat"?

Behalve vertalingen zijn verduidelijkingen, uiteenzettingen van de boeddhistische leer in hedendaagse vorm, hoogst noodzakelijk om de moderne mens aan te spreken. In dit nummer van Saddharma wordt aandacht gevraagd voor een boek van de Zenleraar Maarten Houtman dat daarvan een goed voorbeeld is. Zonder een lawine van vreemde woorden en zonder een grote dosis voorkennis te veronderstellen, gaat hij in op de kern van het boeddhistische leven, meditatie, ook in het dagelijks leven.

Met een variant op een bekende zegswijze: vele wegen leiden tot meer inzicht in de Leer van de Boeddha.

•••

DE TEVIJJA-SUTTA VERTAALD

Onder de titel De Leerrede van de Drievoudige Kennis volgt hieronder het eerste deel van een vertaling van de Tevijja-sutta door Tonny Scherft.

Deze sutta is een onderdeel (nummer XIII) van de Dīgha Nikāya, de Lange Verzameling van toespraken en dialogen van de Boeddha, uit de Sutta-piṭaka, die samen met de Vinaya- en Abhidhamma-piṭaka's de grondslag van het oude boeddhisme, de Tipiṭaka in het Pāli, vormt.

Twee jongelui, Vāseṭṭha en Bhāradvāja, zijn het oneens over de levensweg die leidt tot vereniging met de god Brahmā, hun hoogste doel. Beide uiteenlopende levenswegen zijn hun gewezen door aanzienlijke brahmanen met grote kennis van de drie Veda's, bundels liturgische formules en gezangen, resp. de Yajur-, Sāma- en Rig-veda.

De Boeddha, aangesproken als Heer Gotama, is toevallig in de buurt en zij leggen hem de vraag voor welke de juiste levensweg is om hun doel te bereiken. De Boeddha maakt hen dan in gelijkenissen en dialogen met een socratische tint duidelijk dat de kenners van de Veda's het allen bij het verkeerde eind hebben. Vervolgens onderwijst hij de twee jongelui, in het bijzonder Vāseṭṭha, in de juiste levenswandel. De vertaling van dit laatste deel zal in het volgende nummer van Saddharma verschijnen.

Red.

DE LEERREDE VAN DE DRIEVOUDIGE KENNIS

1. Aldus heb ik gehoord.
   Eens verbleef de Heer op een reis door Kosala in het brahmaanse dorp Manasākata, vergezeld door wel vijfhonderd monniken. Aldaar verbleef Hij in een bos van mangabomen, dat ten noorden van het dorp op de oever van de rivier Aciravatī was gelegen.
2. In die tijd woonden er in Manasakata veel zeer aanzienlijke, zeer welgestelde brahmanen, zoals de brahmanen Cankī, Tārukkha, Pokkharasādi, Jānussoni, Todeyya, en nog vele anderen.
3. Nu waren de brahmaanse jongelingen Vāseṭṭha en Bhāradvāja, samen al heen en weer wandelend, in een gesprek gewikkeld geraakt over welke levensweg de juiste was en welke niet.
4. Vāsettha zei: "Déze weg is de juiste weg, die degene die hem volgt regelrecht naar vereniging met de god Brahmā leidt. Dat is verkondigd door de brahmaan Pokkharasādi".

5. Maar Bhāradvajā zei: "Géne weg is de juiste weg, die degene die hem volgt regelrecht naar vereniging met de god Brahmā leidt. Dat is verkondigd door de brahmaan Tārukkha".

6. De beide jongelingen konden het niet eens worden, Vāsettha niet met Bhāradvāja, en Bhāradvāja niet met Vāsettha.

7. Toen richtte Vāsettha zich tot Bhāradvāja met dit voorstel:

"Bhāradvajā, hier in Manasākata, in een mangabos ten noorden van het dorp op de oever van de rivier Aciravati, verblijft de asceet Gotama, die tot het geslacht en de stam van de Sakya's behoort, maar de wereld heeft verlaten. Over deze eerwaarde Gotama gaat deze goede mare rond: "Hij is de Verhevene, de Heilige, geheel en al Ontwaakte, volmaakt in kennis en gedrag, die de goede weg gegaan is, onovertroffen kenner van de wereld, beteugelaar der levende wezens, de Leraar van goden en mensen, de Boeddha, de Heer". Laten we gaan, heer Bhāradvajā. Laten we naar de asceet Gotama gaan en hem onze zaak voorleggen. Zoals hij het zal uiteenzetten, zo zullen we het in onze geest opnemen".

"Goed, heer Vâsettha", stemde Bhāradvajā met hem in.

8. Daarop begaven Vāsettha en Bhāradvajā zich op weg naar de Heer. Aldaar gekomen begroetten zij de Heer en nadat er hoofse en vriendelijke woorden waren gewisseld, namen zij plaats aan zijn zijde. Vervolgens vertelde de jongeling Vāsettha de Heer dat hij en Bharadvaja, terwijl ze samen heen en weer wandelden, verschillende opvattingen hadden geuit over de vraag welke weg de juiste was en welke niet. "Op dit punt, heer Gotama, ontstond een dispuut, een woordenstrijd, een meningsverschil".

9. "Dus jij, Vasettha, zegt dat de juiste weg, die regelrecht naar vereniging met de god Brahma leidt, de weg is die, meen ik, verkondigd is door de brahmaan Pokkharasadi en Bharadvaja zegt dat de juiste weg die degene die hem volgt regelrecht naar vereniging met de god Brahma leidt, de weg is, verkondigd door de brahmaan Tarukkha? En waarover, Vasettha, was er dan een dispuut, een woordenstrijd, een meningsverschil tussen jullie?"

10. "Over wat wel en niet de juiste weg is, heer Gotama. Zijn, heer Gotama, al die verschillende wegen, zovele als er door brahmanen verkondigd worden, door de Addhariya brahmanen, de Tittiriya brahmanen, de Chandoka brahmanen, de Chandava brahmanen, de Bavhadija brahmanen, - zijn niet al die wegen heilswegen die degene die ze volgt, uit deze wereld wegvoeren en tot vereniging met Brahma leiden?

Zoals, heer Gotama, alle wegen die in de omgeving van een dorp of stad liggen, ook als het vele verschillende wegen zijn, toch alle

in het dorp of de stad samenkomen, - zijn zo ook, heer Gotama, al die verschillende wegen die brahmanen verkondigen, zoals de Addhariya brahmanen, de Tittiriya-, de Chandoka-, de Chandava-, de Bavhadija-brahmanen, niet allemaal heilswegen, die uit deze wereld wegvoeren en leiden tot vereniging met Brahma''?

11. ''Zeg je dat ze er allemaal heen zouden leiden, Vasettha?''

''Ja, heer Gotama''.

''Zeg je dat heus, Vasettha?''

''Ja, heer Gotama''.

12. ''Maar hoe zit dat, Vasettha? Is er onder die brahmanen met kennis van de drie veda's ook maar één brahmaan die Brahma met eigen ogen heeft gezien?''

''Dat niet, heer Gotama''.

''Hoe zit dat, Vasettha? Is er één leraar onder die brahmanen met kennis van de drie veda's die Brahma met eigen ogen heeft gezien?''

''Dat niet, heer Gotama''.

''Maar is er dan één leraar van leraren onder hen die Brahma met eigen ogen heeft gezien?''

''Dat niet, heer Gotama''.

''Is er dan misschien als we teruggaan tot de zevende generatie één leraar die Brahma met eigen ogen heeft gezien?''

''Dat niet, heer Gotama''.

13. ''Hoe zit dat dan, Vasettha? In oude tijden waren brahmanen met kennis van de drie veda's de rishi's, de wijzen, de dichters en recitanten van magische spreuken, van wie nu de brahmanen de oude verzen, zoals ze gezongen zijn, gesproken of samengevoegd, telkens opnieuw nazeggen en wederom reciteren. Dat waren bijvoorbeeld Atthaka, Vamaka, Vamadeva, Vessamitta, Yamataggi, Angirasa, Bharadvaja, Vasettha, Kassapa, Bhagu. En zeiden dezen dan: Wij kennen die god Brahma, wij hebben gezien waar Brahma is, waarvandaan hij is gekomen, waarheen hij gaat?''

''Dat niet, heer Gotama''.

14. ''Dan zal er onder de brahmanen met kennis van de drie veda's wel niemand zijn, Vasettha, door wie Brahma met eigen ogen gezien is, ook door geen enkele leraar van hen noch door enige leraar van leraren, zelfs niet als we teruggaan tot de zevende generatie. En ook de oude wijzen van de brahmanen met kennis van de drie veda's, de dichters en recitanten van spreuken, wier oude verzen, gezongen, gesproken of samengevoegd, nu nog door de brahmanen telkens weer worden nagezegd en gereciteerd, zeiden dus niet: ''Wij weten het, wij hebben gezien waar de god Brahma is, waarvandaan hij is gekomen, waarheen hij gaat''. En niettemin beweren die brahmanen

met kennis van de drie veda's dat zij de weg wijzen naar vereniging met hem die zij niet kennen, niet gezien hebben, zeggende: "Dit is de juiste weg, die degene die hem volgt regelrecht naar vereniging met de god Brahma leidt".

"Wat denk je, Vasettha? Als dit zo is, is dan die uitspraak van de brahmanen met kennis van de drie veda's niet pure dwaasheid?"

"Zeker, heer Gotama! Als dat zo is, dan is die uitspraak van de brahmanen pure dwaasheid".

15. "Waarlijk Vasettha, dat die brahmanen met kennis van de drie veda's de weg wijzen naar vereniging met hem die ze niet kennen, niet gezien hebben, zeggende: "Dit is de rechte weg, deze leidt naar vereniging met Brahma", - dat is niet mogelijk.

Het is als met een rij blinden, Vasettha, van wie de een de ander vasthoudt: maar de voorste kan niet zien en ook de middelste in de rij kan niet zien en ook de achterste kan niet zien. Gelijk aan die rij blinden, Vasettha, zijn die brahmanen in datgene wat ze beweren: de voorste in de rij is blind en ook de middelste in de rij en ook de achterste is blind. Hun uitspraken zijn om te lachen, alleen maar woordkramerij, ontbloot van betekenis, ijdel.

16. "En wat denk je, Vasettha? Zien de brahmanen met kennis van de drie veda's de Zon en de Maan, zoals ieder normaal mens, en richten ze smeekbeden tot hen en vereren ze hen, en maken ze een rondgang terwijl ze de handen in aanbidding opheffen naar de plaats waar ze op- en ondergaan?"

"Ja, heer Gotama. De Zon en de Maan zien zij en aanbidden zij".

17. "En wat denk je, Vasettha? Kunnen de brahmanen omdat ze de Zon en de Maan zien evenals de gewone man dat doet, en ze ook aanbidden, daarom de weg naar hen wijzen, zeggende: "Dit is de juiste weg, die degene die hem volgt, regelrecht naar vereniging met de Zon en de Maan leidt?"

"Dat niet, heer Gotama".

18. "Dus, Vasettha: hoewel die brahmanen de Zon en de Maan zoals iedereen kunnen zien en smeekbeden tot hen richten en hen aanbidden en de plaatsen waar ze op- en ondergaan vereren, met de handen tegen elkaar een rondgang makend, kunnen zij toch niet de weg wijzen naar vereniging met de Zon en de Maan, zeggende: dit is de juiste weg, deze weg leidt regelrecht naar vereniging met beide. Maar hoe zouden zij dan de weg wijzen naar vereniging met Brahma, die zij niet eens met eigen ogen aanschouwen, evenmin als hun leermeesters en de voorgangers van de leermeesters tot in de zevende generatie, - noch de rishi's uit oude tijden? Geen van hen heeft gezegd: wij weten het, wij hebben het zelf gezien: waar Brahma is,

waarvandaan hij gekomen is, waarheen hij gaat.

"Toch beweren die brahmanen met kennis van de drie veda's: wij wijzen de weg naar vereniging met hem die wij niet kennen, niet gezien hebben; dit is de juiste weg, die degene die hem volgt regelrecht naar vereniging met Brahma leidt -. Wat denk je nu, Vasettha? Als dat zo is, is dan die uitspraak van hen niet pure dwaasheid?"

"Zeker, heer Gotama".

"Goed, Vasettha. Want waarlijk, Vasettha, dat die brahmanen de weg zullen wijzen naar vereniging met hem die ze niet kennen en niet aanschouwd hebben, bewerende: dit is de juiste weg die regelrecht naar die vereniging leidt, - dat is niet mogelijk".

19. "Vasettha, het is hetzelfde als wanneer iemand zou zeggen: "Ik begeer, ik bemin het mooiste meisje in dit land!"; maar op de vraag: "Beste man, dat mooiste meisje dat je begeert, bemint, - weet je of ze een khattiya*, een brahmaanse, een vessa of een sudda is?", zou antwoorden dat hij het niet weet. En ook op de vraag hoe dat mooiste meisje dat hij begeert, bemint, dan wel heet, wat haar familienaam is, of ze kort of lang is, of haar huidskleur zwart, bruin of blank is, of ze in dit of dat gehucht of dorp of deze of gene stad woont, zou hij het hoofd moeten schudden. En als men hem dan vroeg: "Beste man, je begeert en bemint een meisje dat je niet kent en niet hebt gezien?", dan zou hij dat beamen! Wat denk je, Vasettha? Als dat zo is, zou die man dan geen onzin uitkramen?"

"Zeker, heer Gotama!"

20. "Net zo, Vasettha, hebben die brahmanen met kennis van de drie veda's Brahma niet met eigen ogen gezien noch hun leraren noch de voorgangers van die leraren tot in de zevende generatie noch de rishi's uit oude tijden, de dichters en recitanten van magische spreuken, van wie de brahmanen nu nog de oude verzen, gezongen, gesproken of samengevoegd, telkens weer nazeggen en reciteren; en evenmin hebben zij gezegd of zeggen zij nu, dat zij weten, gezien hebben waar Brahma is of waarvandaan hij komt of waarheen hij gaat. En toch beweren die brahmanen de juiste weg te wijzen naar vereniging met de god die zij niet kennen en niet gezien hebben, zeggende: "Dit is de juiste weg, deze weg leidt degene die hem volgt regelrecht naar de vereniging met Brahma". Wat denk je, Vasettha? Als dat zo is, is die uitspraak van hen dan geen pure dwaasheid?"

"Zeker, heer Gotama".

"Goed, Vasettha. Waarlijk, Vasettha, dat deze brahmanen de weg zouden wijzen naar vereniging met hem die ze niet kennen, niet aanschouwd hebben, ook al beweren ze dat deze of gene weg de juiste weg is die daarheen leidt, - dat is niet mogelijk.

** De khattiya is de hoogste van de vier aangeduide sociale klassen.*

21. Vasettha, het is hetzelfde als wanneer iemand op een kruispunt van wegen een trap zou maken voor de beklimming van een herenhuis; en op de vraag: "Beste man, voor de beklimming van welk huis maak je een trap, weet je wel of dat huis in het oosten, zuiden, westen of noorden zal liggen, of het hoog of laag of daartussenin is?" zou de man ontkennend antwoorden. En als men hem vervolgens zou vragen: "Maar, man, maak je dan een trap voor de beklimming van een huis dat je niet kent en niet gezien hebt?", zou hij dat beamen.

Wat denk je, Vasettha? Als dat zo is, is het dan geen pure dwaasheid wat die man zegt?"

"Zeker, heer Gotama".

22. "Net zo, Vasettha, hebben die brahmanen met kennis van de drie veda's Brahma niet met eigen ogen gezien noch hun leraren hebben hem gezien noch de voorgangers van die leraren tot in de zevende generatie noch de rishi's uit oude tijden, van wie de oude verzen nu nog worden nagezegd en gereciteerd; en evenmin hebben zij gezegd of zeggen zij nu, dat zij weten, gezien hebben, waar Brahma is, van waar hij is gekomen of waarheen hij gaat. En toch beweren die brahmanen de juiste weg te wijzen naar vereniging met hem die zij niet kennen, niet gezien hebben, zeggende: "Dit is de juiste weg, deze weg leidt degene die hem volgt regelrecht naar vereniging met de god". Wat denk je, Vasettha? Als dat zo is, is die uitspraak van hen dan geen pure dwaasheid?"

"Zeker, heer Gotaṃa".

23. "Goed, Vasettha. Waarlijk, Vasettha, dat deze brahmanen de weg zouden wijzen naar vereniging met de god die zij niet kennen, niet aanschouwd hebben, ook al beweren ze dat deze of gene weg de juiste weg is die daarheen leidt, - dat is niet mogelijk.

24. Het is hetzelfde, Vasettha, als wanneer er - op een ogenblik dat deze rivier Aciravati vol water is, wanneer het water tot de oevers is gestegen zó dat een kraai er makkelijk van drinken kan - iemand zou komen die naar de overzijde wil gaan, die naar de andere oever wenst over te steken. En deze man zou, staande op deze oever, de overzijde aanroepen: "Kom hierheen, kom van ginds hierheen!" Wat denk je, Vasettha? Zou nu dank zij het aanroepen of de smeekbeden of om de wens van deze man te vervullen en hem ter wille te zijn, de overzijde van de rivier Aciravati naar deze zijde komen?"

"Dat niet, heer Gotama!"

25. "Net zo, Vasettha, is het met die brahmanen die de eigenschappen die de echte brahmaan maken, in hun leven verwaarlozen en de eigenschappen die daarvan wegvoeren juist cultiveren. Zij zeggen

wel: "Wij roepen Indra aan, en Soma, en Varuna, en Isana, en Pajapati, en Brahma, en Mahiddhi, en Yama". Maar waarlijk, Vasettha, dat die brahmanen met kennis van de drie veda's, die de eigenschappen die de echte brahmaan maken in hun leven verwaarlozen en de daaraan tegengestelde eigenschappen cultiveren, op grond van hun aanroepingen en smeekbeden en wensen en hopen, na hun dood, wanneer hun lichaam uiteenvalt, tot vereniging met de god Brahma zouden komen, - dat is niet mogelijk.

26. Het is hetzelfde, Vasettha, als wanneer er - op een ogenblik dat deze rivier Aciravati vol water is, wanneer het water tot de oevers is gestegen, zó dat een kraai er makkelijk van drinken kan - iemand zou komen die naar de overzijde wil gaan, die naar de andere oever wenst over te steken. Maar hij staat met een sterk touw vastgebonden op de oever aan deze zijde, met een stevig koord zijn zijn armen op zijn rug gebonden. Wat denk je, Vasettha? Zou die man nu van deze oever van de rivier Aciravati naar de overzijde kunnen komen?"

"Dat niet, heer Gotama".

27. "Net zo, Vasettha, worden in de discipline van de waarachtig edele mens de vijf componenten van zingenot een band genoemd, een keten. Welke vijf zijn dit? De vormen die het oog kan onderscheiden, wenselijke, aangename, lieflijke, dierbare vormen, die begeleid worden door lustgevoelens, die verrukkelijk zijn; zo ook de geluiden die het oor kan vernemen, en de geuren die de neus onderscheidt, en de smaken die de tong gewaarwordt, en datgene waarop bij aanraking het gevoel reageert, - dit alles kan wenselijk zijn, aangenaam, lieflijk, dierbaar, begeleid door lustgevoelens, en kan in verrukking brengen. Dit, Vasettha, zijn de vijf componenten van zingenot, die in de discipline van de waarachtig edele mens een band, een keten worden genoemd. En toch, Vasettha, genieten de brahmanen met kennis van de drie veda's met volle teugen van dit vijfvoudige zingenot, ze zijn er aan verslaafd, er door vergiftigd, ze maken er zich schuldig aan zonder oog te hebben voor het nadeel, zonder heilskennis.

28. Waarlijk, Vasettha, dat die brahmanen, die de eigenschappen die een echte brahmaan maken in hun leven verwaarlozen en de eigenschappen die daarvan wegvoeren juist cultiveren, vergiftigd door vijfvoudig zingenot, eraan verslaafd, zich eraan schuldig makend, zonder oog voor het nadeel ervan, zonder heilskennis, er volop van genietend, gebonden met de ketenen van lust, - dat dezen, wanneer hun lichaam na de dood uiteenvalt, tot vereniging met de god Brahma zouden komen, dat is niet mogelijk.

29. Het is net, Vasettha, zoals wanneer er - op een ogenblik dat deze rivier Aciravati boordevol water is, zo dat een kraai er makkelijk van kan drinken - iemand zou komen die naar de overzijde wil gaan, die naar de andere oever wenst over te steken. Maar hij zou, zich het hoofd bedekkend, languit op deze oever gaan liggen. Wat denk je, Vasettha? Zou deze man erin slagen van deze zijde van de rivier Aciravati naar de overzijde te komen?"

'Dat niet, heer Gotama".

30. "Net zo, Vasettha, staat het met de vijf hindernissen, die in de discipline van de edele mens bekend staan als obstakels, beletselen, strikken, omhullingen. Welke vijf? De hindernis van heftige begeerte, van kwaadwilligheid, van traagheid-en-verstarring, van ongedurigheid-en-zorgelijkheid, en van twijfel of wankelmoedigheid. Dit, Vasettha, zijn de vijf hindernissen die in de discipline van de edele mens bekend staan als obstakels, beletselen, strikken, omhullingen. Door deze vijf hindernissen, Vasettha, zijn deze brahmanen ingesloten, belemmerd, omhuld, erin verstrikt. En waarlijk, Vasettha, dat die brahmanen, die de eigenschappen die een echte brahmaan maken in hun leven verwaarlozen en de eigenschappen die daarvan wegvoeren juist cultiveren, ingesloten, gehinderd, omhuld door deze vijf beletselen, erin verstrikt, - dat dezen, wanneer hun lichaam na de dood uiteenvalt, tot vereniging met de god Brahma zouden komen, dat is niet mogelijk.

31. Wat denk je, Vasettha? Heb je wel eens geluisterd als hoogbejaarde brahmanen, brahmanen van eerbiedwaardige leeftijd, leraren van leraren, met elkaar spraken? - Is de god Brahma hebzuchtig of is hij niet hebzuchtig?"

"Niet hebzuchtig, heer Gotama".

"Kent hij haatgevoelens of niet?"

"Niet, heer Gotama".

"Zal hij andere wezens kwetsen of zal hij dat vermijden?"

"Vermijden, heer Gotama".

"Koestert hij duistere of zuivere gedachten?"

"Zuivere gedachten, heer Gotama".

"Heeft hij zelfbeheersing of laat hij zich maar gaan?"

"Hij heeft zelfbeheersing, heer Gotama".

32. "En wat denk je, Vasettha. Zijn de brahmanen met kennis van de drie veda's hebzuchtig of niet hebzuchtig?"

"Hebzuchtig, heer Gotama".

"Zijn ze vrij van haatgevoelens of juist niet?"

"Niet vrij van haat, heer Gotama".

"Zijn ze geneigd tot geweldpleging of vredelievend?"

"Geneigd tot geweldpleging, heer Gotama".
"Koesteren zij duistere of zuivere gedachten?"
"Duistere gedachten, heer Gotama".
"Hebben ze zelfbeheersing of laten ze zich maar gaan?"
"Ze laten zich maar gaan, heer Gotama".

33. "Dus lijkt het wel zeker, Vasettha, dat die brahmanen hebzuchtig zijn en Brahma niet. Kan er dan toch een samengaan, associatie van die hebzuchtige brahmanen met de niet hebzuchtige Brahma zijn?"
"Dat niet, heer Gotama".

34. "Goed, Vasettha. Waarlijk, Vasettha, dat die brahmanen, met al hun hebzucht, wanneer hun lichaam na de dood uiteenvalt, tot vereniging met de niet hebzuchtige god Brahma zouden komen, - dat is niet mogelijk.

35. Dus lijkt het wel zeker, Vasettha, dat die brahmanen ook haat kennen, geneigd zijn tot geweldpleging, vol duistere gedachten zijn en zonder zelfbeheersing, terwijl de god Brahma juist vrij van haat is, zachtmoedig, zuiver in zijn gedachten en beheerst. Zal er dan ondanks deze verschillen wel een samengaan, associatie van de brahmanen die deze eigenschappen hebben, met de god Brahma met de tegenovergestelde eigenschappen zijn?"
"Dat niet, heer Gotama".

36. "Goed Vasettha. Waarlijk, Vasettha, dat die brahmanen, haatdragend, gewelddadig, vol duistere gedachten en onbeheerst, - dat dezen, wanneer hun lichaam na de dood uiteenvalt, tot vereniging met de zachtmoedige, vredelievende, zuivere, beheerste god Brahma zouden komen, dat is niet mogelijk.
Dus, Vasettha, is het zó dat de brahmanen, terwijl ze bijeenzitten met al hun kennis van de drie veda's, in werkelijkheid aan het zinken zijn in een moeras, hoewel ze zelf, denk ik, vertrouwen op het droge te komen. Dat is de reden waarom deze kennis van de drie veda's van de brahmanen bekend staat als een dorre woestenij, als een jungle, als ondergang".

•••

● ● ● ● ● ● UIT DE BOEDDHISTISCHE TIJDSCHRIFTEN ● ● ● ● ● ●

door W.J. Roscam Abbing

Wie belang stelt in een hieronder genoemd artikel kan contact opnemen met de redactie van het tijdschrift waarin het artikel voorkomt.

Boeddhayana, 8 - 7 en 8.

Fronemanstraat 16 b, 2572 VG 's-Gravenhage.

Het eerstgenoemde nummer heeft als thema de rol van de Sangha. Het opent met een vertaling door Dharmawīranātha van de Anumana Sutta. In deze leerrede is weergegeven een toespraak van de eerwaarde Moggallāna tot een aantal bhikkhu's over minder goede karaktereigenschappen die een monnik kan hebben en wat die bhikkhu moet doen om die eigenschappen te verbeteren.

De twee volgende bijdragen zijn eveneens geschreven door Dharmawīranātha. In de eerste worden besproken de vestiging van de Sangha en de functies die deze gemeenschap heeft te vervullen; in de tweede komen aan de orde de 75 trainingsregels waaraan de novicen en de monikken zich hebben te houden.

Oepāsikā Khemindā publiceert een kort artikel over de verzen (gātha's) van de ouderlingen (therā's en therī's).

Sao Htum Hmat Win geeft een beknopt overzicht van de belangrijkste besluiten die zijn genomen op de zes boeddhistische concillies welke in de loop der eeuwen zijn gehouden.

Nummer 8 is geheel gewijd aan het boeddhisme en het Gods-idee en bevat - behoudens een inleiding - een vertaling van een boekje, geschreven door Nyānaponika. Aan de hand van citaten uit de Pāli-canon beschrijft de auteur de zienswijzen van de Boeddha over het idee van God. Hoe wijs is de Boeddha, dat hij onder de vier punten waarover een mens niet moet piekeren, genoemd heeft het onderwerp: de schepping van de wereld met alles wat zich daarop bevindt. De Boeddha heeft, gelukkig, nooit gesproken over een God die alles heeft geschapen en nog dagelijks in zijn schepping ingrijpt.

U overdenke eens "het feit dat het idee van een God maar al te vaak heeft gediend als een kapstok voor de wil naar macht en het niets ontziende en wrede gebruik van die macht door de mens, op deze manier bijdragend tot de overvloedige hoeveelheid ellende in deze wereld, die beschouwd wordt als een schepping van een alles-liefhebbende God", einde citaat.

Ekō, nr. 28, 29 en 29 Speciaal.

Centrum voor Shin-Boeddhisme V.Z.W., Zittaart 21, B - 2419 Lille.

Het eerste artikel van nr. 28, "Ik en de geboorte", handelt in hoofdzaak over de inhoud van het begrip anattā, niet-ego-heid of zelfloosheid. Twee citaten zullen u duidelijk maken, hoe dit begrip in de gedachtenwereld van het Shin-boeddhisme wordt verwerkt. Rennyō Shōnin, 8ste Honganji-abt, zegt zonder de minste vaagheid: "Het boeddhisme leert ons dat er geen "ego" bestaat . . . en vermits de Shōnin (Shinran) ons aanspoort enkel te vertrouwen op de Ander-Kracht, zou de idee van een "ego" nooit in dit Ander-Kracht denken ook maar mogen opkomen". En: Dit "verlangen in het Reine Land geboren te worden" is dus niet MIJN verlangen, maar de vervulling van de werking van de ANDER-Kracht.

Een artikel dat stof tot nadenken geeft is van de hand van de eerwaarde Yukiko Motoyoshi en getiteld Bodhisattva's. Wie - of wat - kunnen Bodhisattva's zijn? De auteur zegt: iemand die mij boos maakt, kan een Bodhisattva zijn, omdat hij mij in een situatie brengt waardoor ik inzicht in mijn eigen wezen kan verwerven. Als ik bij het bekijken van een boom ga beseffen hoe mooi hij is, dan kan mij dat besef levensvreugde geven; op zo'n moment is die boom voor mij een Bodhisattva. Voor Myōkōnin Genza waren alle mensen en alle - ook de onaangenaamste - gebeurtenissen Bodhisattva's die hem voortdurend aan Nembutsu herinnerden.

Het boeddhisme beklemtoont sterk de centrale plaats die de "praktijk" in het leven van de mens inneemt; b.v. de praktijk van het gaan van het Edele Achtvoudige Pad of van het beoefenen van de zes hoogste deugden (pāramita). Echter, daar de wortels van ons bestaan reeds zijn bevlekt door driften, zal een dergelijke "praktijk" ons nooit tot het boeddhaschap kunnen voeren, zal alleen het "verwoorden van Nembutsu", d.i. het uitspreken van de Naam in oprecht vertrouwen - waardoor Amida zijn deugd-kracht overdraagt aan de beoefenaar van Nembutsu - ons tot bevrijding brengen.

De Ware Diepe Overgave (shinjin), die noodzakelijk is bij het uitspreken van Namu Amida Butsu en de "praktijk" komen eveneens ter sprake in de twaalfde aflevering van de serie "Shinrans plaats in het boeddhisme" waarin staat geschreven: "De Nembutsu is de organische eenheid van praktijk en overgave".

Het redactionele artikel in nr. 29 beschrijft de invloed van Boeddha's wijsheid en mededogen op de gedragslijn van de ware boeddhist, die wordt geconfronteerd met de problemen van zijn bestaan.

Gyomai M. Kubose schrijft over "Het geluk". Citaat: "Ben je ongelukkig, beschuldig dan niet de anderen, je omgeving, de maatschappij waarin je leeft. Hetgeen waardoor je jė zo ongelukkig voelt, dat is je eigen gemoed, je attitude".

Yamasaki schrijft in zijn bijdrage "Boeddhisme en opvoeding" over de Nembutsu-beoefenaar en zijn levenshouding; het daarop volgende artikel, "Shinrans plaats in het boeddhisme", geeft de bijzondere betekenis die Shinran Shōnin geeft aan de Nembutsu. Vervolgens schrijft Karl Petit over boeddhistische muziek in Japan. Het slotartikel is het elfde deel van het glossarium van het Shin-boeddhisme.

Nummer 29 Speciaal is geheel gewijd aan de verhuizing van de Shintempel naar de Pretoriastraat 68, B - 2600 Berchem-Antwerpen. Een hartelijke gelukwens met dit feit is op zijn plaats, moge de nieuwe tempel zijn licht van mededogen steeds verder en sterker laten kunnen schijnen!

Der Kreis, nr. 173.

Rev. I. Wolf AMM, Stettiner Strasse 8, D - 6380 Bad Homburg v.d. H.

In het eerste artikel werkt Lama Govinda het verschil uit tussen sūtrayāna (de leer waarin het accent ligt op het afstand doen) en tantrayāna (de leer waarin de klemtoon ligt op de verandering). De bijdrage van Maitreya, getiteld "Licht und Schatten im Weltenlauf", is samen te vatten met de woorden: in de schaduw is licht aanwezig, evenzo bevindt zich in het licht altijd schaduw (vergelijk het yin-yang symbool).

Een voortreffelijke bijdrage levert Padmavajra met zijn artikel "Psychologische Aspekte des Wandels durch den meditativen Prozess". Het zou te ver voeren zelfs maar enkele van de opmerkelijke gedachten die zijn verwerkt in dit opstel, te memoreren. Ik wil slechts de laatste alinea's citeren. "Het inzicht in het niet-gescheiden-zijn van ik en de wereld (als verstandelijk begrip van de werkelijkheid) moet levend worden gemaakt door de persoonlijke meditatieve ervaring. Dan ontstaat (allengs) een eenheidsbewustzijn of universeel bewustzijn, dat de onwetendheid vernietigt, die onze ogen gesloten houdt voor de werkelijkheid van de onbestendigheid, de tekortkomingen van het bestaan en het ontbreken van een permanente kern. Zodoende wordt het op een ik gecentreerde samsārische bewustzijn veranderd in een bewustzijn dat zich bij alle gebeurtenissen betrokken weet. En is dat niet de ervaring van het Nirvāna en het tijdloze? Door deze verandering van de persoonlijkheid begrijpen wij pas de uitspraak van de Verhevene: "Tussen mijn verlich-

ting en mijn Nirvāna heb ik geen woord gesproken. Waarlijk, geen woord te spreken is de leer van de Boeddha".

Maitreya Magazine, 7 - 1.

Stichting Maitreya Instituut, Raadhuisdijk 9, 6627 AC Maasbommel.

De tekst van een dringend pleidooi voor de vrede in de wereld, gehouden door Z.H. de Dalai Lama, is het eerste artikel in dit nummer. De volgende bijdrage geeft een duidelijke toelichting op de Kalachakra-initiatie die Z.H. de Dalai Lama deze zomer in Zwitserland zal geven. Verder bevat dit nummer het tweede en laatste deel van het artikel "De principes van universele educatie". De schrijfster, Constance L. Miller, toont aan dat mededogen en onzelfzuchtige liefde voor anderen en het opwekken van deze gevoelens bij kinderen en volwassenen - ook bij onszelf! - het beginsel is van de opvoeding in de ruimste zin van het woord.

The Newsletter, nr. 64 en 65.

The Friends of the Western Buddhist Order, 51 Roman Road, GB - London E20HU.

Een, natuurlijk niet uitputtend overzicht van de belangrijkste leringen der drie hoofdstromingen in het boeddhisme - Hīnayāna (Theravāda), geschreven door Devamitra, Mahāyāna door Nagabodhi en Vajrayāna door Subhuti - vormt de inhoud van nr. 64.
Degenen die pas sinds korte tijd met het boeddhisme in aanraking zijn gekomen, kunnen in verwarring geraken door het feit dat er een aantal scholen zijn, die alle beweren boeddhistisch te zijn, maar - zeker op het eerste gezicht - in lering en praktijk nogal van elkaar verschillen. Na Boeddha's dood brachten zijn volgelingen de Leer met zijn vele aspecten naar de mensen. Het is onvermijdelijk, dat een monnik of een groep monniken of nonnen bepaalde uitspraken van de Boeddha sterker gingen beklemtonen dan dit vroeger werd gedaan; dit alles afhankelijk van het karakter van de monnik, van de tijd waarin en de mensen tot wien werd gesproken; de mens is immers geconditioneerd door zijn verleden, door de cultuur waarin hij leeft, de opvoeding en de ontwikkeling die hij heeft genoten, etc.

Vrijwel elke school is echter onder te brengen in één van de drie bovengenoemde hoofdrichtingen. En bij de bestudering van dat wat de Boeddha heeft geleerd en dat wat de scholen zeggen, blijkt steeds duidelijk dat toch elke school zijn wortels heeft in de Leer en dat dus elke denominatie zich boeddhistisch mag noemen.

Welk een voordeel hebben wij, westerlingen, dat wij kennis kunnen nemen van al deze verschillende scholen; wij zijn - althans in dít opzicht - niet geconditioneerd door familie, docenten, vrienden en kennissen. Wij kunnen rustig bekijken welke school díè elementen beklemtoont waardoor wij worden geholpen verder te gaan op het Edele Achtvoudige Pad.

Maar als u nu hoopt dat u na het kennisnemen van deze drie artikelen kunt zeggen: dat wat dezen verkondigen is juist, dat wat genen poneren, dat "geloof" ik niet, dan wens ik u toe dat u na het lezen gedesillusioneerd zult zijn. Want het komt mij voor - maar dat is mijn persoonlijke mening, daar hoeft u het helemaal niet mee eens te zijn - dat het onjuist is als u zich met hart en ziel verbindt aan een bepaalde school en *tegelijkertijd* één of meer van de andere scholen verkettert; dat ware verre van boeddhistisch! Daarom, lees deze artikelen alleen om u te oriënteren.

Nummer 65 brengt als hoofdartikel hoe de Leer (Dhamma) van de Boeddha is te bestuderen, niet alleen door de beginneling, maar eveneens door dé gevorderde. Tevens wordt heel duidelijk uit de doeken gedaan dat het veel belangrijker is om te weten wat wèl en wat nièt boeddhistisch is, dan energie te verspillen door te gaan zoeken naar mogelijke overeenkomsten tussen enerzijds het boeddhisme en anderzijds het anarchisme, feminisme, marxisme, enz., enz.

Dit nummer bevat ook de in extenso weergegeven tekst van de laatste van de gewisselde brieven tussen Lama Govinda en Sangharakshita. De laatste regel van de laatste brief van Lama Govinda zou ik in overweging willen geven aan alle Europeanen die zo graag de Aziatische cultuur en gewoonten niet alleen adoreren, maar ook willen importeren. Wij zijn - niet zonder redenen! - geboren in het Westen. En misschien legt ons dat wel de verplichting op om onze westerse cultuur te bewaren en te beschermen, in ieder geval om die niet te verloochenen (maar ook niet om die te exporteren). Vandaar dat die laatste zin mij aanspreekt, de zin die luidt: Without knowing the root of our own culture, how can we absorb the essence of Buddhist culture?

Yāna, 371 - 1, 2.

Altbuddhistische Gemeinde e.V., Zur Ludwigshöhe 30, D - 8919 Utting.

Max Hoppe geeft in nr. 1 een beknopte levensbeschrijving van Georg Grimm. De laatstgenoemde is geboren als een zoon van een kleine dorpssmid. Hij gaat theologie studeren. Halverwege deze studie zwaait hij om naar rechten. Wordt rechter in München. Na het lezen van

Schopenhauer, maar vooral door de bestudering van Neumanns vertaling van de Majjhima-Nikāya wordt Grimm boeddhist. Te zamen met Seidenstücker roept hij in 1921 een vereniging in het leven die nu bekend is onder de naam Altbuddhistische Gemeinde. In het artikel komt ook ter sprake de invloed van de boeddhistische leringen op het dagelijkse leven van Grimm. Tot slot wil ik u het volgende niet onthouden. Grimm, zijn leven overziende, heeft nogal eens gezegd: "Er zijn van die gebeurtenissen die wij wonderen noemen, maar die in werkelijkheid slechts uitingen zijn van een morele wereldorde". En hij constateert dan: "Es liegt eben alles ungleich tiefer als wir denken . . . ". Zal niet ieder, bewust levend mens, deze regel volmondig kunnen beamen?

Mevrouw Chr. Schoenwerth vertaalde een artikel van D. Godmann over de leer van Brahmagna Ma en knoopt dan daaraan een aantal beschouwingen vast. Bragmagna Ma was een onontwikkelde vrouw die in 1880 in Bengalen het levenslicht aanschouwde. Zij groeide uit tot een zeer spirituele persoonlijkheid die leringen verkondigde welke in veel opzichten overeenkomen met de boeddhistische leer.

Van Guido Auster is de tekst van een radiotoespraak opgenomen, getiteld "Boeddhistische gedachten over dierenbescherming". Hij betoogt zeer duidelijk dat het dier niet ten nutte van de mens is geschapen, maar, gelijkberechtigd aan de mens, een zelfstandige levensvorm is. Echter, een boeddhist is geen utopist. "Al kunnen wij dus geen paradijs op aarde verwezenlijken, waarin niemand wordt gedood of gewond, dan kunnen we er toch veel toe bijdragen dat de hel op aarde wordt verzacht, zowel voor de mens als voor het dier".

Nummer 2 opent met de tekst van een toespraak die Georg Grimm in 1924 in München heeft gehouden onder de titel "Die Himmelswelten und ihre Bewohner nach der Lehre des Buddha". Aan de hand van citaten uit de Pāli-canon bespreekt Grimm in het eerste deel o.m. de motieven waarom wij wel of niet als mens of dier kunnen of willen worden wedergeboren. Het slot van deze lezing volgt in het nr. 3 van dit tijdschrift.

Wolfgang Kaatz leverde een lezenswaardige bijdrage over de "Buddhalehre und Erziehung". Samenvattend: de opvoeding vermag alleen het kind te laten verlangen naar en de ogen te openen voor een weg die het zelf moet gaan.

• •

WAARNEMEN UIT JE OOGHOEK EN VERDER NIETS

door I. den Boer

Meditatie is het middel bij uitstek om de innerlijke verandering teweeg te brengen waar de boeddhist op uit is. Behalve de formele meditatie, het zitten, kan ook aandachtig leven in het dagelijkse bestaan een vorm van meditatie zijn. In zijn boek Zen-notities onderweg (uitg. Ankh-Hermes, Deventer 1984, f 27,50) legt de bekende Zenleraar Maarten Houtman vooral het accent op de praktijk van Za-Zen in het dagelijks leven, en hij doet dit op een inspirerende manier.

De twee hoofdtypen van meditatie, zegt hij, tonen een duidelijk verschil in benadering. De ene, meest verbreide soort neemt een object als concentratiepunt, bijvoorbeeld een klankenreeks, een mantram of een beeld. Tot de andere soort behoren Za-Zen en vipassana-meditatie. "Deze laat de gedachtenstroom vrij om op de normale wijze te werken, maar tracht in het moment zelf bewust te worden "wat er plaats heeft". Alle omschrijvingen, voorstellingen, vaststellingen en leringen worden als onbelangrijk terzijde geschoven, terwijl alle aandacht gegeven wordt aan een goede lichaamshouding en een juiste adem en een concentratie "in de aanvang" op een levend proces, namelijk dat van de adem en de houding. Dat houdt in dat alle zintuigelijke indrukken tijdens het zitten, zoals geluiden, voorstellingen en opwellingen en associaties, toegelaten worden zonder dat je je ermee vereenzelvigt. Alleen de beweging van je bewustzijn is onderwerp van je aandacht in Za-Zen."

Tussen haakjes: het is jammer dat dit boek, waarin uitstekend de sfeer van aandachtigheid en het loslaten van de "brokjestrein van voorstellingen" wordt opgeroepen, mank gaat aan slecht taalgebruik. De uitgever heeft veel werk gemaakt van het uiterlijk van het boek en des te merkwaardiger is het dat hij de talloze taalkundige slordigheden niet heeft opgeruimd. Een vertaling van de briefwisseling in het Duits tussen de schrijver en Karlfried Graf Dürckheim, die bij wijze van inleiding is afgedrukt, zou ook passend zijn geweest.

Stille energie

In het zitten wordt onze energie uit het dagelijks leven, die voortkomt uit onze levensdrift - "het onophoudelijke gebabbel van ons denken-voelen" - tot bedaren gebracht. Tijdens het roerloos zittend gewaar zijn van hetgeen zich aan ons bewustzijn voordoet, ervaren wij een stille energie die bij aandachtig leven ook in de drukte van alledag haar doorwerking kan hebben.

Aandachtig zijn - dat is het hele recept, betoogt Maarten Houtman in de 27 toespraken en gesprekken waaruit het boek is samengesteld: "Ja, opmerken is waarschijnlijk de enige kracht die verandering in je bewustzijn mogelijk maakt". Anders gezegd: "Als je eenvoudig zit, zoals je (in Za-Zen) geleerd is, zonder enige gedachte waartoe het leiden zal, zonder ongeduldige opmerkingen in jezelf, zomaar in vertrouwen en om niet, kan het Onuitsprekelijke in je werken buiten jouw directe bewuste weten om, in stilte, onophoudelijk. Dat is het Za-Zen waar alle meesters op gewezen hebben, de vervulling in het doen zelf".

Zowel in het zitten als in het dagelijks leven gaat het erom, op te merken, gewaar te zijn, zonder er een oordeel aan te verbinden. Houtman zegt het heel treffend: "Het komt er eigenlijk op aan, voortdurend te kunnen opmerken hoe je bent, terwijl je werkt, rust, praat of luistert, en dan nog zó dat je jezelf als vanuit een ooghoek waarneemt, dus niet bewust gericht met jezelf bezig bent". Je bent van moment tot moment getuige, zo intens mogelijk, van wat er gebeurt, maar je vereenzelvigt je er niet mee.

De schrijver, in 1918 in Indonesië geboren op een plantage aan de rand van het oerwoud, heeft voor het boek geput uit zijn ervaringen van een kwart eeuw als meditatieleraar. Hij heeft alle oosterse termen weggelaten, waardoor het stempel boeddhisme niet zichtbaar is. En wat zou dat? Het gaat om de ervaring.

•••

DE VRAGEN VAN MILINDA: EEN GRIEKSE KONING IN GESPREK MET EEN BOEDDHISTISCHE MONNIK

De vragen van Milinda hebben een grote faam. In menig boek over het boeddhisme in een westerse taal wordt de "Milindapañho" aangehaald ter verduidelijking van boeddhistische begrippen. In het Nederlands waren tot voor kort echter slechts enkele rechtstreeks uit het oorspronkelijke Pāli vertaalde fragmenten verschenen. In haar bundel vertalingen uit het Pāli "Er is geen zelf" 1) heeft Tonny Scherft indertijd drie dialogen uit "De vragen van Milinda" opgenomen, over de persoon - nauwkeuriger: de skandha's (Sanskrit) of khandha's (Pali) - en over wedergeboorte. Voor de bundel "Mediteren, waarom en hoe" 2) vertaalde zij de inleiding van "De vragen van Milinda" om de sfeer van het oude India op te roepen. Nu heeft zij een vertaling van het grootste deel van de oorspronkelijke Milindapanho 3) gepubliceerd.

"De vragen van Milinda" is een geschrift dat waarschijnlijk ongeveer een eeuw na Chr. in Noordwest-India is geschreven in het Sanskrit of een verwante taal en geruime tijd later op Sri Lanka is vertaald in het Pali. Het werk wordt alleen in Burma tot de Pali-canon gerekend, maar een groot geleerde als Buddhaghosa (uit de vijfde eeuw) citeert het veelvuldig als een gezaghebbende bron voor de kennis van de Leer van de Boeddha.

Milinda, de Indische naam voor het Grieks Menander, was een Indo-Griekse koning uit de tweede eeuw voor Chr. Hij behoorde tot de reeks Griekse koningen die na de verovering van Noordwest-India door Alexander de Grote over dit gebied hebben geregeerd. In de Milindapanho voert hij een lang gesprek in dialoogvorm met de boeddhistische monnik Nāgasena over wie verder niets bekend is. De rol van Milinda is vooral die van vragensteller; de monnik onderwijst hem in de boeddhistische leer, tot grote tevredenheid van de koning, die de meeste korte tweespraken afsluit met de waarderende woorden: "Ge zijt schrander, heer Nāgāsena".

Tonny Scherft publiceerde vijftien jaar geleden met de bloemlezing "Er is geen zelf" de eerste directe vertaling uit het Pali in het Nederlands die afzonderlijk in druk verscheen, zoals prof. dr. J. Ensink toen in zijn voorwoord vaststelde. Sindsdien heeft zij een stroom vertalingen het licht doen zien, waarvan de lezers van Saddharma in veel gevallen het eerst konden kennisnemen. Zie in dit nummer de vertaling van de Tevijja-sutta.

Zij hanteert een soepele, hedendaagse en toch waardige stijl die de eeuwenoude teksten zeer goed leesbaar maakt voor de lezer van vandaag en tegelijk recht doet aan het karakter van deze boeddhistische geschriften. Haar vertaling van de Milindapanho is een juweeltje. Een beknopte inleiding en sobere, verhelderende aantekeningen waar de tekst erom vraagt, ronden de vertaling af. De lezer kan zich niets méér wensen.

IdB.

NOTEN

1) Er is geen zelf; Boeddha's boodschap van het geluk. Ingeleid en vertaald uit het Pali door dr. Tonny Kurpershoek-Scherft. Deventer, Kluwer, 1970.

2) Mediteren, waarom en hoe; klassieke boeddhistische teksten. Ingeleid en vertaald uit het Pāli door Tonny Kurpershoek-Scherft. Deventer, Ankh-Hermes, 1974.

3) De vragen van Milinda; tweespraak tussen een Griekse koning en een boeddhistische monnik; een tweeduizend jaar oud Pāli geschrift. Ingeleid enz. door Tonny Scherft. Uitg. De Lantaarn, Burggravenlaan 100, 2313 HX Leiden, postgironr. 5512634. Prijs incl. porto f 8,10. (Cahiers van De Lantaarn nr. 34).

PASSIE EN WIJSHEID

Uit "De vragen van Milinda" hieronder enkele dialogen.

De koning zei: "Heer Nāgasena, wat is het verschil tussen iemand met en iemand zonder passie?

"Koning, de een hangt aan dingen, de ander niet".

"Wat betekent dat, heer: niet of wel aan iets hangen?"

"De een verkeert in welzijn, koning. De ander niet".

"Heer, ik zie het zo: iedereen, met of zonder passie, heeft graag een goede maaltijd. Niemand verkiest een slechte maaltijd".

"Wie niet zonder passie is, koning, geniet van de spijzen terwijl hij zowel de smaak gewaarwordt als zijn passie voor smakelijkheid. Wie zonder passie is, wordt ook de smaak gewaar en geniet van de spijzen, alleen hàngt hij niet aan een smakelijke maaltijd".

"Ge zijt schrander, heer Nāgasena".

De koning zei: "Heer Nāgasena, waar woont wijsheid?"

"Nergens, koning".

"Komaan, heer Nāgasena! Dan ís er geen wijsheid".

"Koning, waar woont de wind?"

"Nergens, heer Nāgasena".

"Komaan, koning. Dan ís er geen wind!"

"Ge zijt schrander, heer Nāgasena".

VOORJAARSBIJEENKOMST VRIENDEN VAN BOEDDHISME: THAILAND EN JAPAN

Op de druk bezochte voorjaarsbijeenkomst van de Vrienden van het Boeddhisme, op 23 maart j.l. in het meditatiecentrum De Kosmos in Amsterdam, zijn voordrachten gehouden door mevr. dr. A.C.M. Kurpershoek-Scherft over de twaalfvoudige Keten van voorwaardelijkheid (waarop nader zal worden ingegaan in het volgende nummer van Saddharma), drs. M. Ondei over het levende boeddhisme in Thailand en de japanoloog prof. dr. J.H. Kamstra over het boeddhisme in het huidige Japan.

Drs. Ondei onderstreepte aan de hand van dia's, gemaakt tijdens een reis door Thailand, dat het boeddhisme in het oosten veelal de vorm heeft van gelovige aandacht. Opvallend is in Thailand dan ook de devo-

tie van leken jegens de monniken. De leek streeft naar een betere wedergeboorte door het verwerven van religieuze verdiensten. Het nirwana is een ver ideaal, dat eigenlijk alleen voor monniken bereikbaar is.

De monniken maken deel uit van een hiërarchisch geordende organisatie, met een patriarch aan het hoofd en de koning als de verdediger van het geloof. Er is een raad van kerkvaders en een regionale organisatiestructuur. Een Thaise monnik is sterk gebonden aan zijn klooster. "Een pelgrim wordt een beetje gezien als een vreemde vogel", aldus drs. Ondei.

In Thailand, zo sloot prof. Kamstra hierbij aan, ligt de Dharma vooral in het woord van de Boeddha, in China in de dingen, in Japan zijn de dingen de Boeddha-dharma. De monniken zijn er niet alleen mediterend, maar scheppend bezig, zij dóen.

Hij schetste vervolgens, met achtergrondgeluiden uit een klooster, de dagindeling in een Zen-gemeenschap, waar de dag voor de monniken al om 3 uur - 's winters een uurtje later - begint. In Sōtō-Zen gaat het wat deftiger, statiger, toe dan in het "onstuimiger" Rinzai-Zen, maar stilzwijgen is altijd het kenmerk van het kloosterleven, van het vroegste uur af.

Ook de openheid, het gebrek aan privacy, is een opvallend kenmerk. Alles is duidelijk te zien; zoiets als een eigen cel om te slapen en te mediteren bestaat er niet. Ook de gesprekken zijn als het ware collectief eigendom.

Na het opstaan en wassen (zonder zeep) en tanden poetsen (met zout, symbool van zuiverheid) beginnen de Soto-monniken onmiddellijk met Za-Zen, zitten in meditatie met het gezicht naar de muur. Het hoofdkussen van de nacht dient ook als meditatiekussen. Zoals de stichter van de Soto-sekte, Dōgen, in de dertiende eeuw al zei: het hele Zen bestaat uit Za-Zen, zitten in meditatie. De Rinzai-monniken doen eerst gedurende een uur een soort gebedsoefening voordat zij, met het gezicht naar elkaar, gaan mediteren.

De eerste meditatieperiode van de dag wordt bij de Soto-monniken gevolgd door een gebed tot Manjusri, het symbool van wijsheid, en het reciteren van een sutra. En dan is het tijd voor pruimethee en vervolgens een ontbijt van rijstebrij en knolraap. Ook de maaltijd wordt op de eigen plek in de oefenzaal genuttigd. De Rinzai-kloosters hebben een aparte eetzaal.

Later wordt een gesprek met de Zenmeester gevoerd over de meditatie, bij Rinzai in het bijzonder in relatie tot de koan, het absurd aandoende vraagstuk dat de monnik als zijn persoonlijke voorwerp van meditatie heeft opgekregen, gekozen uit de collectie van ongeveer 1700 koans in de trant van: Je kent het geluid van twee klappende handen;

wat is het geluid van één hand?

De monniken zorgen zelf voor het schoonhouden van hun klooster en vatten deze bezigheid op als een meditatie-oefening. Op sommige dagen gaan zij daarna op bedelgang langs de huizen, op andere dagen luisteren zij naar een preek. Na de maaltijd om ongeveer 11 uur en een rustperiode - voor sommigen een echte siësta - wordt er handenarbeid verricht (calligrafie en dergelijke) tot 5 à 6 uur, waarna er afwisselend wordt gemediteerd en de Diamant-sutra wordt gereciteerd. Een rondgang door het klooster, nuttig om te zien of er nergens vuur smeult dat de houten gebouwen zou kunnen bedreigen, besluit voor de meesten de dag. Om 10 uur gaan zij slapen, behalve degenen die hun meditatie willen voortzetten, bijvoorbeeld in het maanlicht op het kerhof.

Behalve het Zenboeddhisme kent Japan vele boeddhistische sekten, waaronder de invloedrijke Nichiren-sekte waarin de Lotus-sutra in het middelpunt staat. Tot 1940 telde Nichiren ongeveer tien miljoen aanhangers. Sindsdien is een aantal afsplitsingen tot wasdom gekomen, zoals de Soka Gakkai met een aanhang van enkele tientallen miljoenen mensen. Deze sekte is tamelijk aggressief, aldus prof. Kamstra. Zij keert zich rechtstreeks tegen het christendom, dat wordt gezien als een leer die in strijd is met de wetten van oorzaak en gevolg. De Hemelvaart bijvoorbeeld is onmogelijk, zegt de Soka Gakkai, "zo'n lichaam valt".

Ook bij de Risshō-kōsei-kai-sekte met 6 à 7 miljoen aanhangers draait het om de Lotus-sutra. De volgelingen van deze sekte tonen grote geloofsijver. Hun gedrevenheid komt vooral tot uiting in de intensieve, alom gehouden groepsgesprekken van 9 tot 12 mensen, waarin zij hun problemen bediscussiëren in het licht van de Lotus-sutra.

Na de inleiding van prof. Kamstra probeerden enkele Nederlandse aanhangers van de Nichiren op felle toon vraagtekens bij zijn betoog te plaatsen. Duidelijk werd weer eens dat die mooie boeddhistische deugd, mettā, liefdevolle vriendelijkheid, in het vuur van de discussie gemakkelijk uit het oog wordt verloren.

De meditatie aan het slot van de bijeenkomst in De Kosmos herstelde de balans.

Maitreya Instituut

Een lang meditatieweekend over Zhi Nay, training in eenpuntige concentratie, wordt van 24-27 mei gehouden in het Maitreya Instituut, Raadhuisdijk 9, Maasbommel. De leiding berust bij de inwonende leraar van het instituut, Lama Geshe Konchog Lhundup.

Een meditatieweekend van 14-16 juni heeft als onderwerp de Boeddha-natuur. De leraar is dan Dagpo Rinpochee uit Parijs. Van 21-28 juni wordt de tweede Tibetaanse thangka-schildercursus gegeven door Andy Weber. De negende zomer-meditatiecursus is van 16-30 augustus. Het onderwerp is Lam-Rim, de stadia van het pad naar de Verlichting. De leraar is Lama Geshe Konchog Lhundup.

Inlichtingen: 08876-2188.

FWBO

De "Friends of the Western Buddhist Order" houden een driedaagse retraite die vrijdag 24 mei begint. De bijeenkomst is ook geschikt voor beginners. Omdat er een Engels ordelid aan deelneemt, is enige kennis van het Engels wel gewenst. De retraite wordt gehouden in een boerderij aan de Leemdijk 21, Hijkersmilde (Drenthe).

Inlichtingen: Brigit Adriaens, Lange Lauwerstraat 13 bis,
3512 VG Utrecht, tel.: 030-340210.

Theresiahoeve

De zomertraining in het Zencentrum Theresiahoeve heeft tot thema "Heart of Wisdom" en wordt geleid door de Zenmeester Gesshin Myoko Midwer. De trainingsperiode is van 14 juni tot 7 juli. Behalve voor de hele periode kan apart worden deelgenomen aan de weekend sesshin van 14-16 juni, de vijfdaagse dai-sesshin van 20-25 juni en de zevendaagse dai-sesshin van 29 juni tot 7 juli.

Gedurende de periodes 17-20 juni en 26-29 juni wordt, behalve het zitten en sutra's zingen, de Heart-sutra bestudeerd. Tevens kan dan t'ai chi worden beoefend.

Van 1-8 augustus geeft Michael Vetter een cursus "Zen in boventonen".

Inlichtingen: 08863-1277.

Tiltenberg

Driemaal twee sesshin staan op het programma van de Tiltenberg, Zilkerduinweg 375 in Vogelenzang. Van 28 juni-2 juli en van 3 juli-7 juli staat deze intensieve Zentraining onder leiding van Dennis

Genpō Sensei uit Amsterdam. Over hem vermeldt het programma dat hij de tweede Dharma-opvolger is van Maezumi Rōshi van het Zencentrum in Los Angeles (Verenigde Staten). Hij werd in 1944 geboren in Brooklyn, studeerde economie en onderwijskunde in Zuid-Californië, was acht jaar leraar in een sloppenwijk in Los Angeles en trok zich toen terug in het Zencentrum in die stad. Vorig jaar heeft hij zich met zijn vrouw en zoon in Europa gevestigd.

Van 11-15 oktober en van 16-20 oktober worden de sesshin geleid door Gesshin Myoko Midwer Oshō uit Los Angeles. Zij is geboren in Duitsland, nu Amerikaans staatsburger. In 1972 werd zij door Sazaki Rōshi waardig bevonden de titel Zenmeester te voeren. Zij stichtte het International Zen Institute of America in Los Angeles.

Van 17-21 januari en 22-26 januari 1986 leidt dr. H.M. Enomiya-Lasalle s.j. uit Tokio de sesshin. Hij is in 1898 in Duitsland geboren en heeft sinds 1948 de Japanse nationaliteit, met de Japanse naam Makibi Enomiya. Hij trad in 1919 toe tot de orde van de Jezuïten en vertrok in 1929 naar Japan. Hij werkt in zijn eigen Zencentrum, Shinmeikutsu, in Tokio. Sinds 1968 komt hij elk jaar naar Europa voor sesshin. Hij is leerling geweest van Harada Rōshi en Yamada Kōun Rōshi.

Weekends ter voorbereiding en voortzetting van de sesshin worden op de Tiltenberg geregeld gehouden. Er wordt tenminste zes uur per dag gemediteerd en er heerst volledige stilte. Dit jaar worden zulke weekends gehouden van 31 mei-2 juni, 23-25 augustus, en 13-15 december. Een kennismakingsweekend met Zen-meditatie wordt gehouden van 29 november-1 december.

Alle weekends worden gecoördineerd door M.E. Maréchal. Zij is sinds 1973 staflid van het internationale Graalcentrum de Tiltenberg. Zij werd geboren in België in 1937, verbleef van 1962-1973 in Japan waar zij Frans doceerde. Sedert 1965 is zij bezig met Zen. Ze is een leerlinge van Yamada Kōun Rōshi.

Jeugdkamp

De Jonge Boeddhisten Nederland willen bij voldoende belangstelling een jeugdkamp houden in een streek in Noord-India, waar zich Tibetaanse vluchtelingen hebben gevestigd. Het kamp wordt dan georganiseerd in het kader van het Internationale Jongerenjaar van de Verenigde Naties, in samenhang met de World Conference on Religion and Peace.

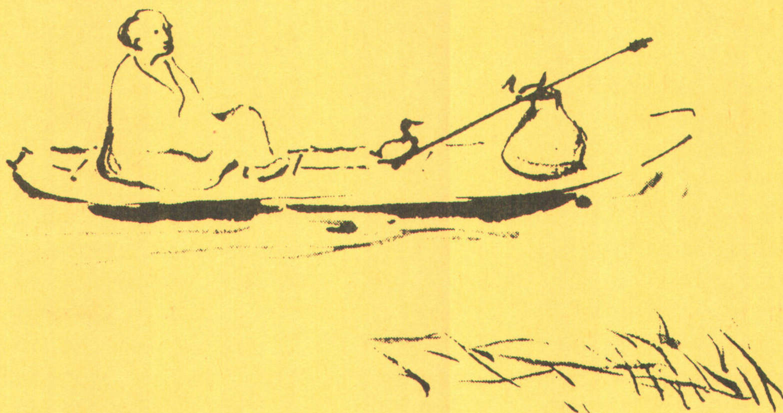
Inlichtingen: Postbus 1519, 3500 BM Utrecht.

● ●

KASINA-WANDKLEDEN

Indra Kamadjojo, die tientallen jaren lang veel bekendheid genoot door zijn Indische dansen, heeft zich geheel toegelegd op het geven van yogalessen (adembeheersing en ontspanning) en cursussen ''healing yoga'' tegen stress, slapeloosheid, angsten en depressies. Tevens maakt hij kasina's, hulpmiddelen voor concentratie en meditatie, veelal met een cirkel als brandpunt voor de aandacht. De kasina's van Indra Kamadjojo zijn kleine wandkleden van smyrnawol (ongeveer 25 x 25 centimeter), gebaseerd op de vier elementen: aarde, water, vuur en lucht, in de kleuren lichtbruin, lichtgroen, oranjegeel en lichtblauw op een wit fond.

Wie belangstelling heeft voor een kasina, geknoopt door Indra Kamadjojo, kan contact met hem opnemen: 1e Weteringplantsoen 2B', 1017 SJ Amsterdam, tel.: 020-233 268.

Illustratie door Hanna Mobach uit Maarten Houtmans boek Zen,notities onderweg.

De Boeddha-figuur op het omslag van Saddharma stelt Amida voor, de Boeddha van het Oneindige licht, gezeten in de handhouding van meditatie. Het achttiende-eeuwse Japanse beeld bevindt zich in het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden.
Fotografe: Else Madelon Hooykaas.

